

НАРОДНА
КЊИЖЕВНОСТ |

ШТА ЈЕ НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ?

- ❖ Народна књижевност је збир усмених дела која настају и живе у једном народу преносећи се са колена на колена.
- ❖ Други назив за њу је усмена књижевност.
- ❖ Почеци - у прадавној прошлости, када се још уобличавао људски говор.

ОБЕЛЕЖЈА НАРОДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

❖ Анимизам или аниматизам –

Веровање да сва жива бића, али и ствари имају душу. По таквом схватању душе умрлих усељавају се у друге људе, животиње, биљке или ствари.

❖ Веровање у магијску моћ речи –

Веровало се да реч у некаквој обредној радњи има магично дејство

❖ Усмено стварање као подражавање природе –

Додолске песме у којима су, у жељи да изазову кишу и прекину сушу, око девојке обучене у биље, траву и цвеће (додоле) играле би друге девојке певајући додолске песме, а домаћин би на додолу изручио бокал воде

❖ Синкретичност –

јављала увек у споју са другим врстама уметности, а најчешће песмом, игром и глумом.

НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ И ХРИШЋАНСТВО

- ❖ Један од најкрупнијих догађаја, који је оставио трага свакако је био **прелазак из паганства у хришћанство**, који се догодио након њихових великих сеоба од 5. до 7. века.
- ❖ Народна усмена књижевност, која је до појаве писане књижевности била чувар и носилац читавог животног искуства, чувала је и даље преносила поред осталог и паганска религијска схватања.
- ❖ Уколико нису могла бити христијанизована (прилагођена хришћанским схватањима), паганска схватања, обреди, обичаји били су прогањани од стране хришћанске цркве.
- ❖ Слој паганских веровања ипак је очуван у нашој народној књижевности у виду мотива, представа, веровања, обреда, што говори о великој старини наше народне књижевности

РАЗЛИКЕ

Усмена (народна) књижевност

- КОЛЕКТИВНА ТВОРЕВИНА у обликовању услед преношења усменим путем, учествовало би више појединаца.
- КОЛЕКТИВНА и по духу и свести - народни певач преноси искуства заједнице, њена сазнања, њен поглед на свет.
- КОЛЕКТИВНА РЕЦЕПЦИЈА (примање), тј. песма се певала или прича причала пред неким мањим или већим скупом (колективом).

Писана (уметничка) књижевност

- ИНДИВИДУАЛНА ТВОРЕВИНА – аутор дела полаже права на ауторство.
- Преноси лични ИНДИВИДУАЛНИ поглед на свет аутора.
- Најчешће ИНДИВИДУАЛНА рецепција – читалац са књижевним делом које чита.

ОСОБИНЕ НАРОДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

❖ Устаљени мотиви и сужеи

Ствараоци усмених творевина по правилу ће радије узети већ употребљени мотив или суже да помоћу њега искажу савремено збивање, него што ће настојати да смисле нов.

❖ Устаљеност композиционих схема

Посебни принципи композиције за бајку, епску песму, причу о животињама итд.

❖ Стереотипни почеци и завршеци

Словенска антитеза или *Боже мили чуда великога, Био једном један цар* итд.

❖ Устаљени уметнички поступци

Ретардације (успоравања), затим стилске фигуре анафора, епифора, стални епитети, устаљени бројеви, уобичајена поређења, симболичка имена итд.

❖ Варијатност –

Различите варијате једне песме последица су тога што су различити преносиоци (певачи) уносили различите промене у песму.

РАЗВОЈ УСМЕНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

- ❖ Од досељавања Словена, па све до појаве писмености снажно се развијала, иако су паганска предања и веровања, под утицајем хришћанског свештенства била потискивана из усменог стваралаштва. Ж
- ❖ Појава писме и уметничке књижевности, која се јавила формирањем феудалних држава, потискује усмену реч, њена је судбина препуштена неписменом, али даровитом народном ствараоцу.
- ❖ Надирање Турака и пропаст српске државе у 14. и 15. веку заустављају културни и књижевни развој.
- ❖ Поробљеном народу остало је једино да усменом речју, пре свега епском песмом, изрази своју наду да ср жртвовањем и вером могу повратити изгубљена слобода и царство.
- ❖ Касније раздобље, дакле. време које тече од 15. до 19. века, показује велики замах усменог стваралаштва. Тај развој запажа се у свим родовима и врстама.

ЗАПИСИВАЊЕ НАРОДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

- ❖ Вук Стефановић Караџић није први записивао наше усмено стваралаштво.
- ❖ Неки рукописни зборници постојали су већ и у 17. и 18. веку, и они су највероватније уграђени у збирку Валтазара Богишића из 1878. година „Пјесме из старијих, највише приморских записа“.
- ❖ Наше десетерачке песме почетком 18. века записивао је непознати аутријски војник на подручју Војне границе. Његов зборник под насловом Ерлангенски рукопис објавио је **1925.** године немачки славист Герхард Геземан.
- ❖ Потом су уследили и Вукове збирке поезије, чија потпуна сабрана дела још увек немамо.